

**Plangebied Hoofdstraat 79 te Sassenheim
Gemeente Teylingen**

**Archeologisch bureauonderzoek
en
advisering**

Hazenberg AMZ Publicaties 2007- 15

**Plangebied Hoofdstraat 79 te Sassenheim
Gemeente Teylingen**

Archeologisch bureauonderzoek

Hazenberg AMZ Publicaties 2007-15

E. van Geenen

Colofon

Hazenberg AMZ Publicaties 2007-15

Titel: Plangebied Hoofdstraat 79 te Sassenheim gemeente Teylingen.
Archeologisch bureauonderzoek

Projectnummer: 3440
Projectcode: Erk-Sas

Auteur: E. van Geenen
Opdrachtgever: Bouw- en Handelmaatschappij Adr. Van Erk B.V.

Status rapport: Versie 2

Autorisatie: P.F.B. Jongste
Datum: 21 November 2007

ISSN 1872-4736

Hazenberg Archeologie Leiden bv
Middelstegracht 89r
2312 TT LEIDEN

☎ 071 - 5126 216

☎ 071 - 5212 437

🌐 <http://www.hazenbergarcheologie.nl/>

© Hazenberg Archeologie Leiden bv

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hazenberg Archeologie Leiden bv.

Contactgegevens**Hazenberg Archeologie Leiden BV**

Contactpersoon	E. van Geenen
Telefoonnummer	071-5126216
Adres	Middelstegracht 89 r 2312 TT Leiden
Emailadres	evangeenen@hazenbergarcheologie.nl

Bouw- en Handelmaatschappij Adr. van Erk B.V.

Contactpersoon	R. S. Raghunath
Telefoonnummer	0182-352344
Adres	Postbus 19 2866 AA Bergambacht
Emailadres	rr@adriaanvanerk.nl

Autorisatie senior-archeoloog:

Inhoudsopgave

1. Inleiding en onderzoeksopzet.....	6
1.1 Aanleiding bureauonderzoek	6
1.2 Administratieve gegevens	7
1.3 Doel- en vraagstelling	7
1.3.1 Onderzoeksdoel	7
1.3.2 Vraagstelling	8
1.4 Geraadpleegde bronnen.....	8
1.5 Opzet rapportage	8
2. Grondgebruik.....	9
2.1 Huidig grondgebruik	9
2.2 Historisch grondgebruik	9
2.2.1 Neolithicum	9
2.2.2 Late Bronstijd	9
2.2.3 Tot aan de Middeleeuwen.....	10
2.2.4 Vanaf de Middeleeuwen	10
2.2.5 Recente bebouwing	11
2.3 Toekomstig grondgebruik en verstoring	12
3. Geologie en landschap	12
3.1.1 Algemeen	12
3.1.2 Sassenheim	13
4. Bekende archeologische waarden.....	13
4.1 Archis II	13
4.2 Verstoringen	14
4.2.1 Middeleeuwse en natuurlijke verstoringen.....	14
4.2.2 Verstoring door huidige bebouwing.....	14
4.2.3 Een vergelijkbare situatie: een inventariserend veldonderzoek in Voorhout	14
4.3 Verwachtingswaarde	14
5. Conclusie & Advies	16
5.1 Antwoorden op de onderzoeksvragen.....	16
5.1 Conclusie	16
5.2 Advies	16
Literatuur.....	17
Afbeeldingenlijst	18
Bijlagen	19

1. Inleiding en onderzoeksoepzet

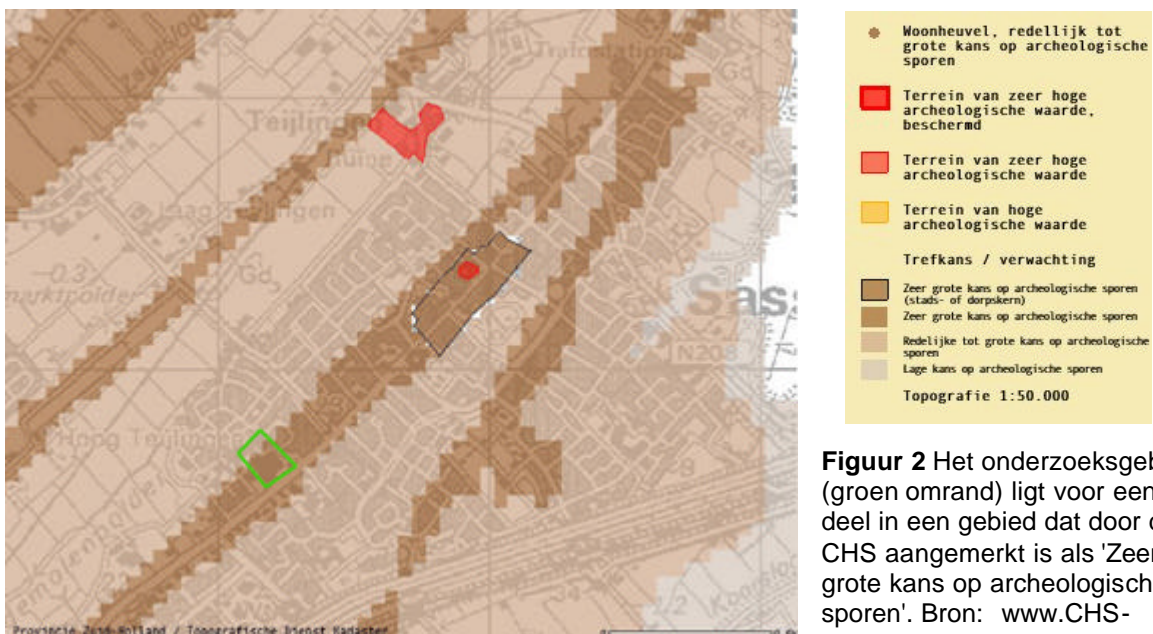
1.1 Aanleiding bureauonderzoek

Bouw- en Handelsmaatschappij Adriaan van Erk B.V. uit Bergambacht is voornemens het grondperceel aan de Hoofdstraat 79 te Sassenheim, gemeente Teylingen (provincie Zuid-Holland), te ontwikkelen voor woningbouw.

Figuur 1 In het rood omrand de locatie van het plangebied in Sassenheim. Rechts onderin de ligging van Sassenheim in Nederland. Bron: Topografische kaart 1:25.000)

De locatie Hoofdstraat 79 valt volgens de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie ten zuiden van de historische dorpskern van Sassenheim. Het plangebied bevindt zich volgens de CHS in een 'zone met zeer grote kans op archeologische sporen'. Volgens de richtlijnen van de provincie Zuid-Holland geldt voor nieuwbouwplannen geen vrijstelling zonder uitvoering van archeologisch vooronderzoek. Hiervoor geldt de verplichting een verkennend archeologisch onderzoek uit te laten voeren als verstorende plannen gaan plaatsvinden.

Figuur 2 Het onderzoeksgebied (groen omrand) ligt voor een groot deel in een gebied dat door de CHS aangemerkt is als 'Zeer grote kans op archeologische sporen'. Bron: www.CHS-Zuidholland.nl

1.2 Administratieve gegevens

Provincie	Zuid-Holland
Gemeente	Teylingen
Plaats	Sassenheim
Kaartblad	30F Noord
Periode	Neolithicum – Nieuwe Tijd
Bevoegd gezag	Provincie Zuid-Holland (dhr. R. Proos)
Beheer en locatie documentatie	Hazenberg Archeologie Leiden b.v.
Eigendomsgegevens	Bouw- en Handelmaatschappij Adr. van Erk B.V.
Toponiem	Hoofdstraat 79
CIS-code/Archis-onderzoeksnr.	25268
Datum onderzoeksmelding	5 november 2007
Coördinaten plangebied (x/y)	95140 / 470727 (noord) 95216 / 470588 (oost) 95152 / 470535 (zuid) 95036 / 470677 (west)
Centrumcoördinaten	95126 / 470631
Historisch grondgebruik	Bollenschuur
Huidig grondgebruik	Opstallen van kistenfabriek Bakkers&Zn.
Toekomstig grondgebruik	Woningbouw
Kadastrale gegevens	B 2644 en B 2645
Oppervlakte plangebied	14000 m ²
Hoogte maaiveld	Ongeveer NAP
Verstoringsdiepte	Onbekend
Grondwatertrap	Gwt II / bebouwing

1.3 Doel- en vraagstelling

1.3.1 Onderzoeksdoel

Dit bureauonderzoek heeft als doel de archeologische waarden van het plangebied Hoofdstraat 79 te Sassenheim in kaart te brengen en te onderzoeken of verder archeologisch onderzoek noodzakelijk is met het oog op de geplande bouwwerkzaamheden.

1.3.2 Vraagstelling

Het bureauonderzoek heeft tot doel de volgende onderzoeksvragen te beantwoorden:

1. Welke archeologische verwachtingen zijn er voor het gebied Hoofdstraat 79 te Sassenheim?
2. In hoeverre is de hoge verwachting van archeologische sporen, zoals verondersteld in de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de provincie en Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, te onderbouwen of tegen te spreken?
3. Is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk met het oog op de geplande bouwwerkzaamheden?

1.4 Geraadpleegde bronnen

Ten behoeve van dit bureauonderzoek zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland
- Archis II
- RAAP-Rapport 321
- Concept Ruimtelijke Strategische Verkenning Sassenheim
- Topografische Kaart van Nederland, schaal 1:25.000
- Kadasterkaart 1811-1832
- Het Nationaal Archief
- Het Regionaal Archief Leiden
- Vakliteratuur

Aan de hand van deze bronnen kan een beredeneerde uitspraak worden gedaan met betrekking tot eventueel aanwezige archeologische waarden binnen de onderzoekslocaties.

1.5 Opzet rapportage

Deze bureaustudie is opgezet volgens het protocol bureauonderzoek, zoals vastgelegd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1, juni 2006). Protocol bureauonderzoek, specificaties LS01 tot en met LS06 zijn daarbij van toepassing.

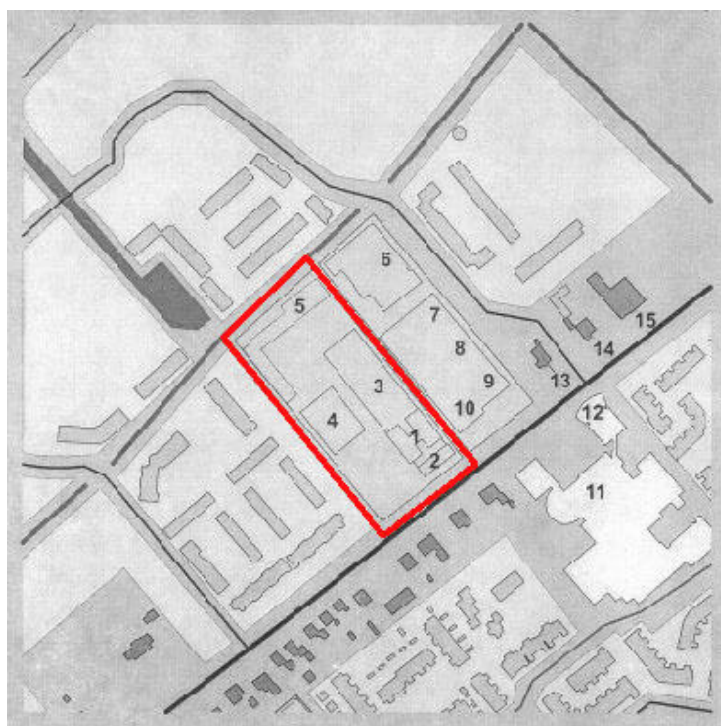
Na de administratieve gegevens en de doel- en vraagstelling te hebben behandeld in dit hoofdstuk, zal in hoofdstuk 2 het historische, huidige en toekomstige grondgebruik van de onderzoekslocatie nader omschreven en uitgewerkt worden aan de hand van de geraadpleegde bronnen. Het daaropvolgende hoofdstuk gaat kort in op de ondergrond van het onderzoeksgebied door het beschrijven van de geologie, het landschap en de bodem. De archeologische waarden en verwachtingen in en rondom de onderzoekslocatie zijn onderwerp van hoofdstuk 4. Als laatste onderdeel van dit bureauonderzoek zal in hoofdstuk 5 op basis van de verzamelde gegevens een advies worden opgesteld, waarin de archeologische verwachting voor het onderzoeksgebied nader wordt toegelicht. Tevens zal gesproken worden over te nemen vervolgstappen. Het verwachtingsmodel gaat nader in op de te nemen vervolgstappen.

NB. Op de afbeeldingen in dit rapport is het noorden boven (dus RD getrouw) tenzij anders vermeld.

2. Grondgebruik

2.1 Huidig grondgebruik

Het terrein is momenteel bebouwd met opstallen van de kistenfabriek Bakker&Zn., bestaande uit bollenschuren, kantoorruimte en productiehal, alsook twee opslagloodsen. De opstallen van de kistenfabriek vormen met name langs de Hoofdstraat een herkenbaar ensemble dat bestaat uit een kantoorgebouw met een groene houten gevel en een dubbel bollenschuurcomplex uit 1925. De entree wordt gemarkeerd door twee monumentale rode beuken. Tussen de locatie Bakker en het naastgelegen terrein van de Post Promenade ligt een 5 meter brede watergang.

Figuur 3 Weergave van de huidige bebouwing in het plangebied (roodomrand). 1. Voormalige bollenschuren; 2. kantoor; 3. productiehal; 4. opslagloods; 5. opslagloods. Bron: Ruimtelijke Strategische Verkenning Sassenheim.

2.2 Historisch grondgebruik

2.2.1 Neolithicum

De relatief smalle strandwallen zijn van oudsher locaties geweest waar werd gewoond, landbouw werd bedreven en waar wegen liepen. Mogelijk ontstond op de duinen pas ten tijde van de afname van de verstuivingen, rond 2000-1400 voor Chr., een gunstig leefklimaat. De lager gelegen gebieden tussen de strandwallen waren geschikt als weidegebied. Het is niet zeker of hier gewoond werd in deze tijd, of dat het gebied alleen sporadisch bezocht werd.

2.2.2 Late Bronstijd

Na de hernieuwde verstuivingen was er eerst weer bewoning mogelijk op de Oude Duinen in de Late Bronstijd (ca. 1100-800 v.Chr.). Omdat er op de oostelijke strandwallen waarschijnlijk geen overstuivingslagen van latere datum zijn, heeft bewoning vanaf 800 v.Chr. tot op heden op het huidige niveau plaatsgevonden. Dit betekent dat bewoningssporen vanaf het begin van de IJzertijd (ca. 800-12 v.Chr.) niet zijn afgedekt door een beschermende laag zand en dus mogelijk verstoord zijn door latere activiteiten. Op de flanken van de strandwallen kunnen sporen en vondsten onder het veen zijn verdwenen.

Ook in deze periode werden de laagtes tussen de strandwallen en het veengebied in het achterland gebruikt als weidegronden en voor natuurlijke grondstoffen. Op verschillende plaatsen in het kustgebied zijn veenwegen (knuppelwegen) bekend die bedoeld waren om het drassige achterland toegankelijk te maken.

2.2.3 Tot aan de Middeleeuwen

In de Merovingische tijd (5^e-8^e eeuw) was de bevolking van het Nederlandse kustgebied sterk teruggelopen en lijkt de bewoning beperkt te zijn geweest tot de mondingen van de grote rivieren. Grote delen van de Oude Duinen raakten toen weer bedekt met een hoog opgaand loofbos. Na de 8^e eeuw vond op toenemende schaal hernieuwde ontbossing plaats en breidden de ontginningen zich uit.¹

2.2.4 Vanaf de Middeleeuwen

Voor de bloembollencultuur, die in deze streek vermoedelijk opkwam vanaf de tweede helft van de 16^e eeuw, is een zandgrond nodig met een grondwaterstand van 55 cm –Mv. In natuurlijke toestand voldeed slechts een klein gedeelte van de strandwallen aan deze eis. Ze lagen te hoog boven het grondwater en door hun relatieve ouderdom zijn zij sterker ontkalkt dan de meer westelijk gelegen strandwallen. Veel duinen zijn daarom afgegraven tot vlak boven de grondwaterspiegel (0,0 m NAP). Kleinschalige afzandingen vonden reeds plaats in de 17^e en 18^e eeuw. Bij de uitbreiding van de bloembollenteelt, vooral tussen 1875 en 1925, werd er grootschalig afgezand, waarbij ook veel sloten en vaarten ontstaan zijn.

Pas vanaf de Middeleeuwen, kan met zekerheid gesteld worden dat er in (de buurt van) Sassenheim bewoning heeft plaatsgevonden. De naam Sassenheim is een zogenaamde '-heemnaam'. Heem staat hierbij voor 'huis', 'woonplaats', of 'dorp'. Dorpen met -heemnamen hebben in het algemeen een oorsprong in de Vroege Middeleeuwen.

Figuur 4 De locatie van het onderzoeksgebied (in het oranje omstippeld) en ten noordoosten hiervan de kern van de ontwikkeling van Sassenheim langs de Hoofdstraat in de 19^e eeuw. Bron: Kadasterkaart verzamelplan 1811-1832.

Figuur 5 Ontginningen van de bollenvelden door arbeiders in 1950. Bron: De Beeldbank van het Nationaal Archief.

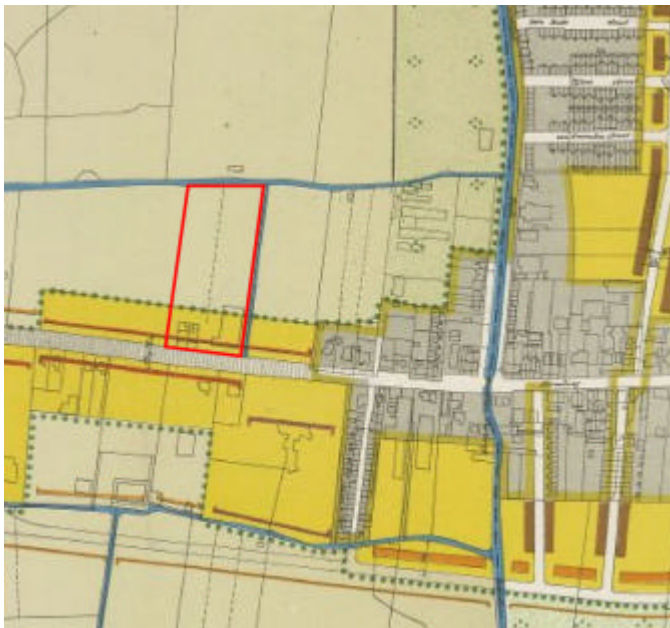
¹ Louwe Kooijmans 1985, p. 43

Sassenheim is ontstaan aan de weg van Haarlem naar Leiden op de flank van de op één na meest oostelijke strandwal: De Sassenheimer strandwal (die loopt van Warmond naar Lisse). De hoofdstraat, waaraan de onderzoekslocatie gelegen is een van de belangrijke oude woonassen van Sassenheim en ligt langs de oostzijde van de Sassenheimer strandwal. Als breed zandpad langs de Oude Duinen was het voor de Sassenheimers tot de tweede helft van de 17^e eeuw de enige mogelijkheid om te paard of met de koets naar het noorden (Lisse) of zuiden (Rijnsburg) te reizen.

De bewoningskern ontstaat een stuk ten noordoosten van ons onderzoeksgebied. Ook in het begin van de 19^e eeuw is het onderzoeksgebied nog niet bebouwd en waarschijnlijk in gebruik als bollenveld (zie Figuur 4). Rechts tegen het onderzoeksgebied aan lijkt in die tijd wel bebouwing te hebben gestaan.

2.2.5 Recente bebouwing

Van historisch kaartmateriaal weten we dat rond 1900 in de oostelijke hoek bebouwing stond. De precieze aard hiervan is onbekend. De bollenschuur op het terrein dateert uit 1925. In latere jaren zijn hier de huidige gebouwen bijgebouwd die genoemd zijn in paragraaf 2.1.

Figuur 6 Binnen de rode omranding is de locatie van het plangebied in 1940 te zien, met de bollenschuur. Het noorden is hier in het noordoosten. Bron: Beeldbank Regionaal Archief Leiden.

Figuur 7 Het onderzoeksgebied (geel omrand) rond 1900, met hierop in het rood bebouwing. Bron: Bonnekaart 1900, via Archis II.

2.3 Toekomstig grondgebruik en verstoring

Op het terrein van Hoofdstraat 79 te Sassenheim zal nieuwbouw gerealiseerd worden in de vorm van grondgebonden woningen en appartementgebouwen. Onder zowel de 2 appartementgebouwen aan de Hoofdstraat (diepte \pm 3,5 m) als het appartementengebouw op de achterzijde van het terrein (diepte \pm 2,5 m) komt een kelderbak. Deze zijn ingeschotst (arcering) in bijlage 4². Alle woningen en gebouwen worden onderheid. Verdere verstoringen vinden plaats door middel van graafwerkzaamheden ten behoeve van het aanleggen van de infrastructuur zoals wegen, water, nutsleidingen en riolering.

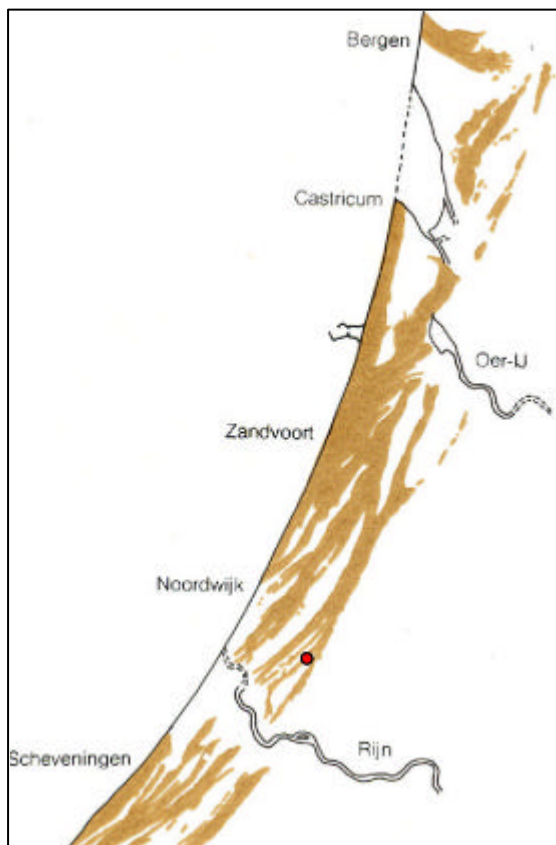
3. Geologie en landschap

3.1.1 Algemeen

Het plangebied ligt in een deel van Nederland dat in geologisch opzicht gedomineerd wordt door oude strandwallen en strandvlakten. Strandwallen zijn door de zee gevormde, oude kustformaties die ontstaan zijn tussen ca. 3000 en ca. 1500 v.Chr. Ze bevinden zich in een brede gordel ongeveer parallel aan de kust van Nederland. Grofweg kan gesteld worden dat hoe verder zij naar het oosten liggen, des te ouder ze zijn.

De oorspronkelijke top van de meest oostelijke strandwallen, gekenmerkt door de aanwezigheid van veel schelpen, ligt op ca. 1.50 - 2.50 m –NAP. Bovenop deze door de zee gevormde zandruggen ontstonden onder invloed van de wind duinen: de zogenaamde Oude Duinen. Tussen de duinen kwamen laaggelegen, moerassige vlakten te liggen: de strandvlakten. In het algemeen wordt

aangenomen dat tussen va. 2000 en 1400 v. Chr. de vorming van de Oude Duinen stagneert. Door veen- en bodemvorming werd toen bewoning en beakkering mogelijk. Na een volgende periode van verstuiwingen ontstond rond 1300-1000 v. Chr. opnieuw een bewoonbaar oppervlak. Op de oostelijke Oude Duinen ontbreken later overstuivingslagen; ze zijn daarom relatief laag.

Figuur 8 Overzichtskartaal van de strandwallen en de daarop gelegen Oude Duinen langs de kust tussen Hoek van Holland en Bergen aan Zee. Het onderzoeksgebied is aangegeven met een rode stip. Naar B.P. Hageman in Geologie en Mijnbouw 48, 1969.

² De schaal 1:500 geldt voor een A3 formaat.

3.1.2 Sassenheim

Sassenheim ligt in de *Duin- en Bollenstreek* of *Zuidelijke Bollenstreek*. De bollenstreek is onderdeel van een langgerekte kustzone, die is opgebouwd uit een stelsel van droge en zandige strandwallen en oude duinen met daartussen gelegen vochtige en venige strandvlakten³.

De rationale rechthoekige verkaveling met het kenmerkende slotenpatroon verschilt in hoge mate van de oorspronkelijke verkaveling op de strandwallen. Op landschappelijk gebied kan Sassenheim worden onderverdeeld in een gebied ten zuidoosten van de Hoofdstraat en een gebied ten noordwesten van deze straat. Het zuidoostelijke gedeelte heeft zich ontwikkeld als weidegebied en het noordwestelijke gebied bestaat uit bollengronden. De wegen op en tussen de strandwallen zijn van oorsprong nederzettingen- en ontginningssassen voor de zandgronden en het aangrenzend veen de belangrijkste hoofdwegen volgen de lengterichting van de strandwallen.

4. Bekende archeologische waarden

4.1 Archis II

Uit het Archisbestand zijn enkele archeologische waarneming uit de omgeving van het onderzoeksgebied bekend.

In het gebied rond Sassenheim en Lisse zijn verschillende malen vondsten uit de prehistorie aangetroffen⁴. Zo is bij Lisse onder andere Klokbeker-aardewerk gevonden, daterend uit het Laat-Neolithicum (ca. 2000 v.Chr.).

Uit de directe omgeving van het plangebied zijn twee fragmenten van vuurstenen sikkels te noemen die in 1943 zijn gevonden op de flank van de Sassenheimer strandwal bij Klinkenberg, op een diepte van 1,3 m –Mv in een laag veen⁵.

Ook zijn er in de omgeving losse vondsten uit de Late IJzertijd / Romeinse tijd, Middeleeuwen en Nieuwe Tijd gevonden.

Figuur 9 Archis waarnemingen.

Waarnemingen op figuur 6:

24027: Laat-Middeleeuws Vensterglas, behorende bij een kerk.

45441: Lakenloodje uit de Nieuwe Tijd gevonden op geploegd veld.

24039: Inheems Romeins potje bij het uitgraven van een riool.

234003: Laat Middeleeuwse munt opgeraapt van bollenpercelen.

24014: Funderingen van Laat Middeleeuws kasteel Oud-Alkemade

³ RBOI

⁴ RAAP-Rapport 321, p. 14

⁵ ROB-code: CAA 30FN-15; Van Heeringen, 1992: 19 &103

Onderzoeken in de omgeving van het plangebied geven aan dat de bodem sterk verstoord is door bollenteelt en dat vervolgonderzoek niet noodzakelijk wordt geacht.⁶ Onderzoek 5652 geeft tevens aan dat de bodemopbouw 'duidelijk wijst op veelal natte omstandigheden' en dat gesteld kan worden dat er in het onderzochte gedeelte in Sassenheim daardoor waarschijnlijk geen archeologische vindplaatsen aanwezig zijn.

4.2 Verstoringen

4.2.1 Middeleeuwse en natuurlijke verstoringen

De Oude Duinen zijn echter door de eeuwen heen sterk onderhevig geweest aan verstoringen, zowel van natuurlijke aard (kusterosie en overstuiving) als van antropogene aard (ontginning en afgraving). De Oude Duinen zijn vrijwel geheel afgegraven.⁷ De NAP hoogte van het onderzoeksgebied doet sterk vermoeden dat ook hier afgravingen hebben plaatsgevonden. Verder kan de bodem door de bloembollenteelt nog eens bijna een meter diep zijn omgezet.

4.2.2 Verstoring door huidige bebouwing

De informatie over de verstoring door de huidige bebouwing is deels afkomstig uit het bodemonderzoek dat is uitgevoerd door Geofox-Lexmond. De heer R. Raghunath van Bouw- en Handelmaatschappij Adr. van Erk B.V. heeft de situatie verder mondeling toegelicht.

Het terrein van Hoofdstraat 79 is bebouwd met enkele onderheide gebouwen. Deze zijn te zien in bijlage 3. De precieze diepte van de onderpaling is niet bekend, noch de verspreiding en hoeveelheid hiervan. Er is geen informatie over de locatie van de kabels, leidingen en riolen, hoewel deze wel in het plangebied aanwezig zijn.

Aan de hand van de boorstaten (zie bijlage 2) kunnen we wel een lichte indruk van de verstoring krijgen. Delen van het gebied zijn tot 1.30 m verstoord en andere delen zijn iets minder verstoord (zie bijlage 3 voor een overzicht). Hierdoor blijft de kans aanwezig dat er nog resten zijn in de top van de strandwal in het noordelijke deel onder de opstallen en langs de westelijke flank.

4.2.3 Een vergelijkbare situatie: een inventariserend veldonderzoek in Voorhout

In 2005 is te Voorhout een archeologisch onderzoek door middel van boringen uitgevoerd om vast te stellen welke archeologische waarden in de ondergrond aanwezig zouden zijn⁸. De onderzoekslocatie bevond zich op de top en westflank van een fossiele strandwal die iets ten westen ligt van de strandwal waarop de onderzoekslocatie van Hoofdstraat 79 te Sassenheim is gesitueerd. Vanwege de grote gelijkenis van de locaties (ook hier heeft de bollenteelt grote invloed op de bodem gehad) kan bij ons onderzoek verwezen worden naar dit eerdere onderzoek met betrekking tot de verwachting van de archeologische waarden.

In het rapport van het veldonderzoek te Voorhout wordt met betrekking tot de archeologische verwachting gesteld dat die over het algemeen laag is op de top van de strandwal door de grote verstoring van met name de bollenteelt, maar dat op/in de flanken mogelijk de bodem in mindere mate verstoord is geraakt.

4.3 Verwachtingswaarde

Door de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de provincie Zuid-Holland is het gebied aangemerkt als gebied met zeer hoge kans op archeologische sporen. Dit is gebaseerd op het feit dat de locatie gelegen is langs een oude hoofdweg en in een gebied dat sinds het Late Neolithicum bezocht is. Vanwege de sterke natuurlijke maar vooral antropogene erosie die heeft plaatsgevonden op de Oude Duinen, is er voor de prehistorie van de onderzoekslocatie een lage verwachting. Het is echter mogelijk

⁶ In dit geval onderzoeksnummers 17193, 12950 en 5652

⁷ Berendsen 2005, p.218

⁸ Jongste, P.F.B. Verslag Inventariserend Veldonderzoek (boringen). Voorhout – Jacoba van Beierenweg, Archol 2005.

dat archeologische resten van de Late Steentijd tot de Midden-Bronstijd nog dicht onder het maaiveld aan te treffen zijn, door vroegere overstuiving afgedekt.

Naar verwachting kunnen nederzettingsterreinen aanwezig zijn op de gehele strandwal. De nederzettingsterreinen zullen voor wat betreft de prehistorie en vroeghistorische perioden als losse huisplaatsen, solitair gelegen op de hogere zandgronden in de verder natte en drassige omgeving van het omliggende veengebied kunnen voorkomen, hoewel ook uitgestrekte nederzettingcomplexen die zich uitstrekken over de lengte van de strandwal niet uitgesloten kunnen worden⁹.

Voor wat betreft de periodes waaruit informatie op historische kaarten voorhanden is, blijkt bebouwing van het onderzoeksgebied pas zeer recentelijk op gang te zijn gekomen. In het omliggende gebied van de onderzoekslocatie zien we ook in de 19^e eeuw her en der een boerderij staan, maar ons plangebied zelf blijkt nog onbebouwd. De verwachting voor de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd is dan ook zeer laag. Het onderzoeksgebied heeft eeuwen lang langs een hoofdweg gelegen, waardoor voor losse vondsten een wat hogere verwachting is.

⁹ Jongste, P.F.B. 2005, p.9

5. Conclusie & Advies

5.1 Antwoorden op de onderzoeksvragen

In deze paragraaf zullen de eerste twee onderzoeksvragen die gesteld zijn in paragraaf 1.3.2 behandeld worden

1. Welke archeologische verwachtingen zijn er voor het gebied Hoofdstraat 79 te Sassenheim?

Er is over het algemeen een lage archeologische verwachting voor het onderzoeksgebied. Aan de hand van de historische kaarten wordt de verwachting van de Middeleeuwen laag geacht.

Mogelijk zijn er resten aan te treffen uit het Laat-Neolithicum tot en met de Romeinse tijd. Voor deze periodes is de verwachting iets hoger. Door de hoge mate van verstoringen die zijn opgetreden bij de cultivering van de gronden tot bollenvelden in latere tijden, wordt er echter rekening mee gehouden dat dit tot verstoring kan hebben geleid.

2. In hoeverre is de hoge verwachting van archeologische sporen, zoals verondersteld in de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de provincie en Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, te onderbouwen of tegen te spreken?

De door de CHS gestelde hoge kans op archeologische sporen is gebaseerd op het feit dat het gebied zich op een strandwal bevindt, doorkruist wordt door een oude hoofdweg en door de mogelijke aanwezigheid van prehistorische resten. Aanvullend onderzoek door middel van boringen zou moeten uitwijzen of de prehistorische resten door natuurlijke en antropogene erosie zijn verdwenen, of dat er een kans is dat zij nog (dicht onder het maaiveld) zijn aan te treffen.

5.1 Conclusie

Voor de onderzoekslocatie Hoofdstraat 79 te Sassenheim geldt over het algemeen een lage archeologische verwachtingswaarde in verband met de verstoring van de bodem als gevolg van de bollenteelt. Het wordt echter niet uitgesloten dat er resten uit de late prehistorie en Romeinse tijd aanwezig zijn. Verder wordt door de aanwezigheid van de weg die over de Sassenheimer strandwal liep en die later op de oudste kaart, uit 1615, reeds is aangegeven als Herenweg (nu de Hoofdstraat), de kans op archeologische losse vondsten wat hoger geschat.

5.2 Advies

Bij de behandeling van de derde onderzoeksvraag, gesteld in paragraaf 1.3.2, wordt een advies gegeven met betrekking tot eventueel verder archeologisch onderzoek op de Hoofdstraat 79 te Sassenheim.

3. Is archeologisch onderzoek noodzakelijk met het oog op de geplande bouwwerkzaamheden?

Aan de hand van bovengenoemde argumenten achten wij een vervolg van het archeologisch onderzoek noodzakelijk in de vorm van een Inventariserend Veldonderzoek (IVO). Het onderzoek zal in eerste instantie moeten bestaan uit een booronderzoek, overeenkomstig de richtlijnen van de provincie Zuid-Holland, met als doel:

1. het in kaart brengen van de verstoringen (met name als gevolg van de bollenteelt) en de intacte delen van de bodem;
2. het in kaart brengen van archeologische indicatoren.

Ten behoeve van dit onderzoek zal een programma van eisen dienen te worden opgesteld. Hierbij moet voornamelijk rekening worden gehouden met prehistorische archeologische resten (dat wil hier zeggen van het Laat-Neolithicum tot en met de Romeinse tijd).

Aan de hand van de resultaten neemt het bevoegd gezag (hier de provincie van Zuid-Holland) een beslissing en zal dit toelichten in een selectiebesluit.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., *Landschappelijk Nederland. De fysisch geografische regio's*, Assen 2005.

Jager, D.H. de, *Gemeente Sassenheim, dorpsvernieuwingsgebied Centrumplan Sassenheim; historisch en archeologisch onderzoek*. RAAP-RAPPORT 321, Amsterdam 1997.

Jongste, P.F.B., *Verslag Inventariserend Veldonderzoek (boringen) Voorhout – Jacoba van Beierenweg, Archolrapport*; Leiden, 2005.

Louwe Kooijmans, L.P., *Sporen in het land. De Nederlandse Delta in de prehistorie*. Amsterdam 1985.

RBOI (Advies bureau voor ruimtelijk beleid ontwikkeling en inrichting), *Ruimtelijk strategische verkenning Sassenheim*, Rotterdam.

Afbeeldingenlijst

Figuur 1: Plangebied in Sassenheim (Topografische Kaart van Nederland, schaal 1:25.000)

Figuur 2: Archeologische waarde van het onderzoeksgebied (Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de Provincie Zuid-Holland)

Figuur 3: Huidige bebouwing op het plangebied

Figuur 4: Onderzoeksgebied in begin 19^e eeuw (Kadasterkaart 1811-1832). Bron: www.watwaswaar.nl.

Figuur 5: Ontginningen van de bollenvelden te Sassenheim in 1950. Bron: De Beeldbank van het Nationaal Archief.

Figuur 6: Plangebied in 1940. Tekening gemaakt door Ir. Alph.Siebers, Stedebouwkundige te Ulvenhout, gemerkt SSH 4-2. Uitbreidingsplan der gemeente Sassenheim, vastgesteld door de Raad 16 september 1940. Schaal 1 : 5000. Bron: Beeldbank Regionaal Archief Leiden.

Figuur 7: Plangebied rond 1900. Bonnekaart, via Archis II.

Figuur 8: Ligging van de strandwallen en het onderzoeksgebied. (Louwe Kooijmans 1985, p. 40).

Figuur 9: Archeologische waarnemingen in de buurt van het plangebied (Archis II, aangepast door P. Jongste).

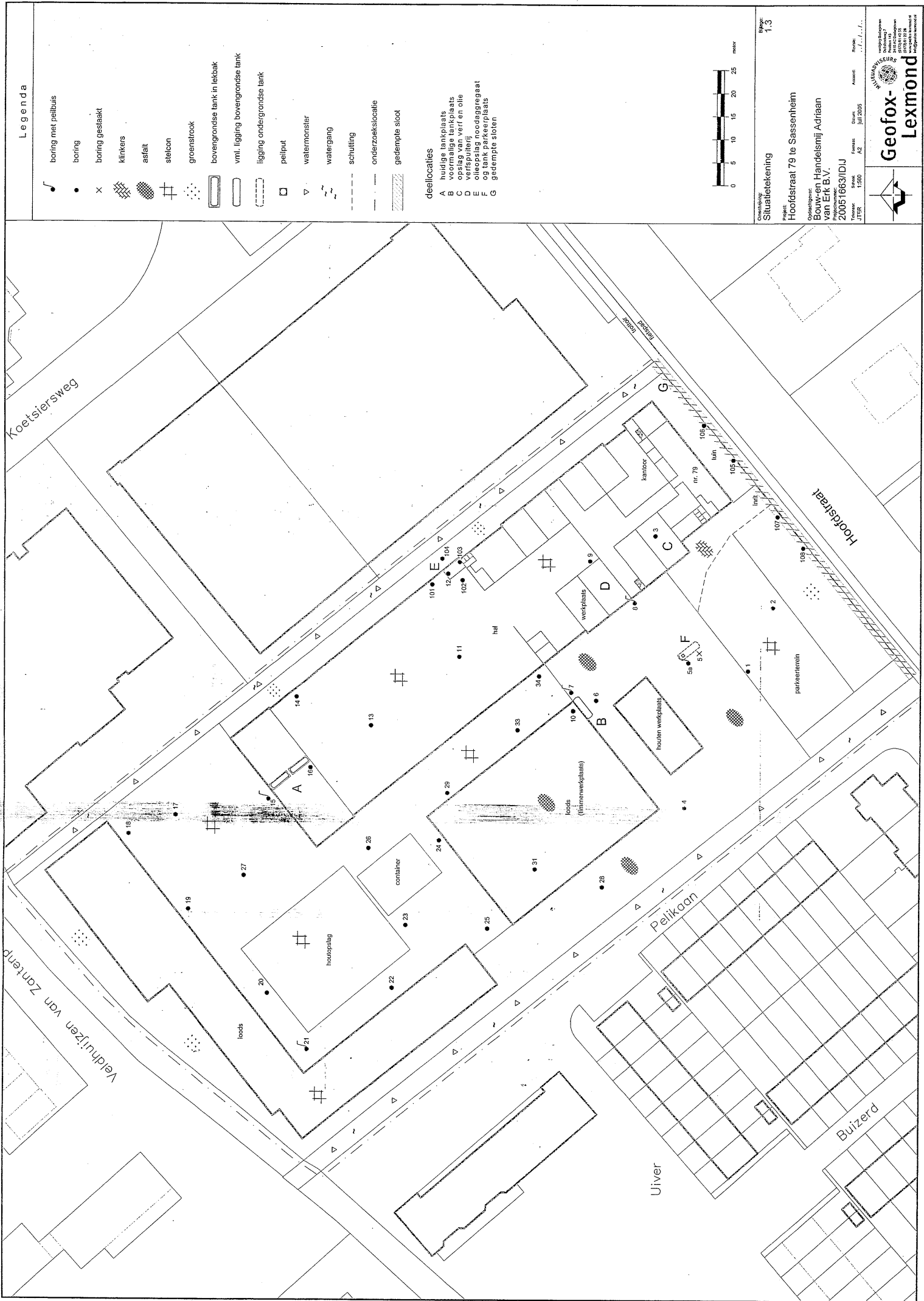
Bijlagen

Bijlage 1: Bebouwing op het plangebied Hoofdstraat 79 te Sassenheim.

Bijlage 2: Boorstaten van milieukundig bodemonderzoek.

Bijlage 3: Indicatieve weergave huidige verstoringsfactoren.

Bijlage 4: Situatieschets geplande nieuwbouw met gearceerd de locatie van de kelderbakken

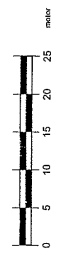

Legenda

- boring met peilbuis
- boring
- boring gestraakt
- klinkers
- asfalt
- stebon
- groenstrook
- bovengrondse tank in ietbak
- vmi. ligging bovengrondse tank
- ligging ondergrondse tank
- peilput
- watermonster
- watergang
- schutting
- onderzoekslocatie
- gedempte stoot

deellocaties

- A huidige tankplaats
- B voormalige tankplaats
- C opslag van verf en olie
- D verspreiterij
- E olieopslag noodaggregaat
- F tank parkeerplaats
- G gedempte stoot

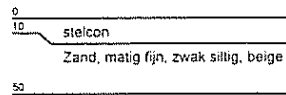
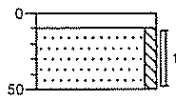

Omvang: **Situatietekening** Bladz. **1.3**
 Project: **Hoofdstraat 79 te Sassenheim**
 Opdrachtgever: **Bouw- en Handelsmij Adriaan van Erk B.V.**
 Projectnummer: **20051663/IDJ**
 Teken: **J.T.F.** Datum: **15/06/05** Aanspreekpunt: **J.M. Buis**

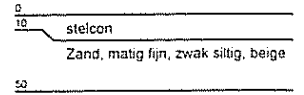
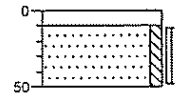
Bijlage 2: Boorstaten

Bijlage 2: Boorstaten

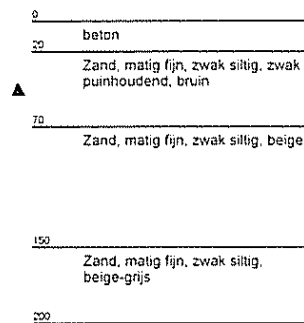
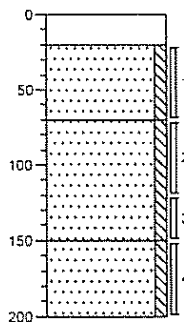
Boring: 1

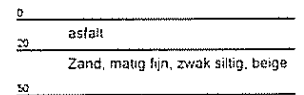
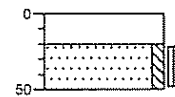
Boring: 2

Boring: 3

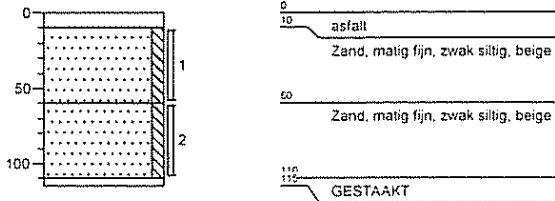

Boring: 4

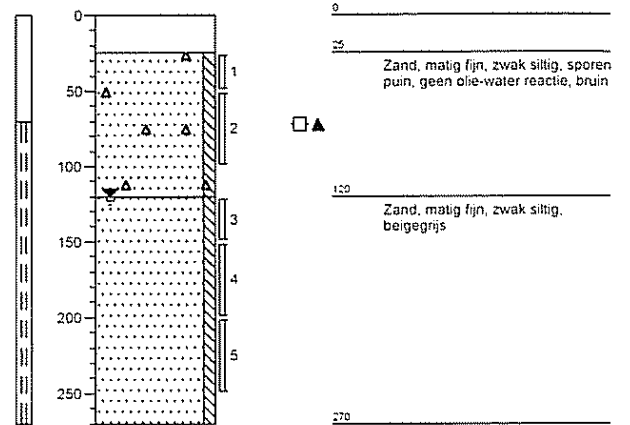

Bijlage 2: Boorstaten

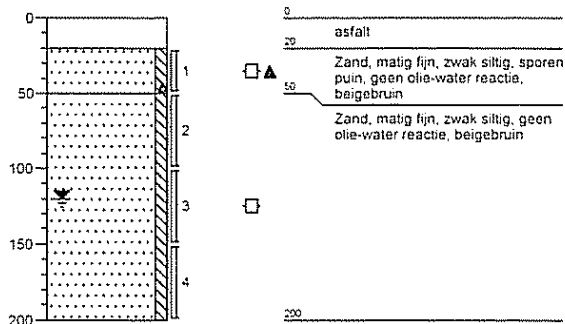
Boring: 5

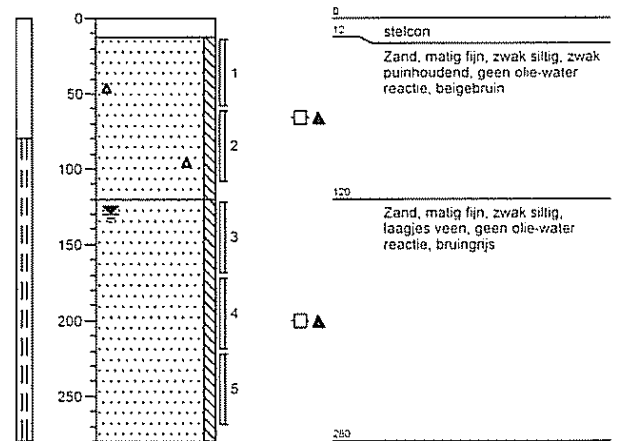
Boring: 5A

Boring: 6

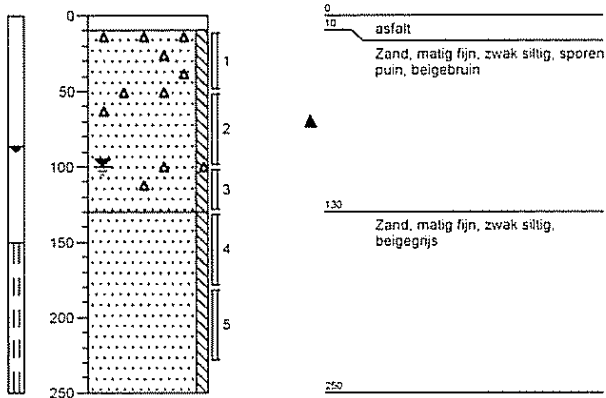

Boring: 7

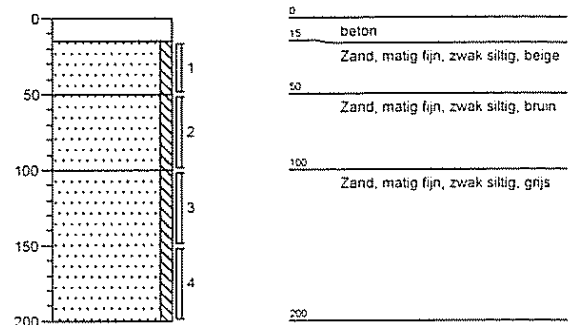

Bijlage 2: Boorstaten

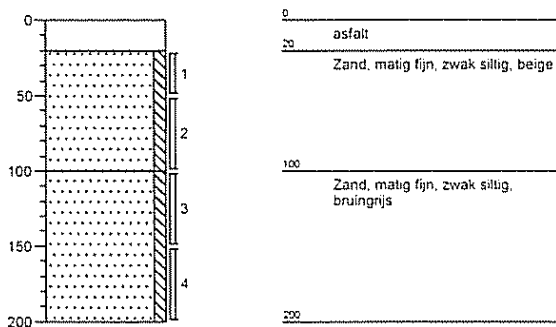
Boring: 8

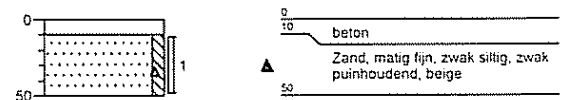
Boring: 9

Boring: 10

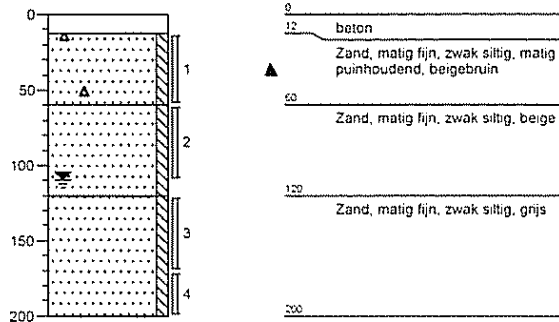

Boring: 11

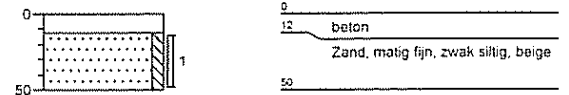

Bijlage 2: Boorstaten

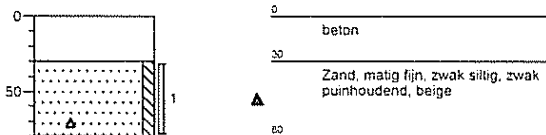
Boring: 12

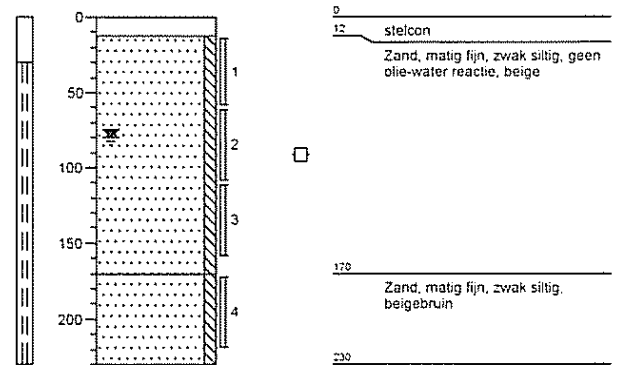
Boring: 13

Boring: 14

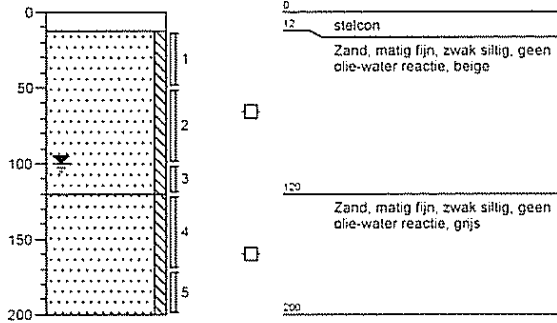

Boring: 15

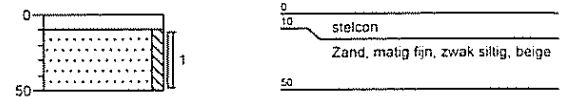

Bijlage 2: Boorstaten

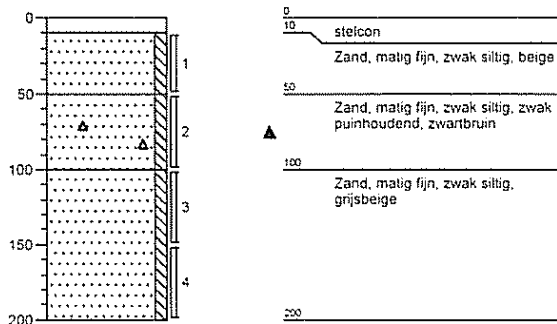
Boring: 16

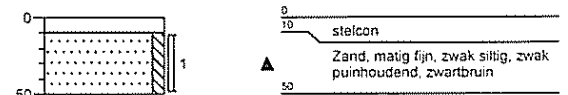
Boring: 17

Boring: 18

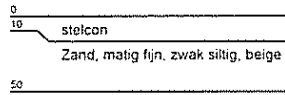
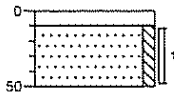

Boring: 19

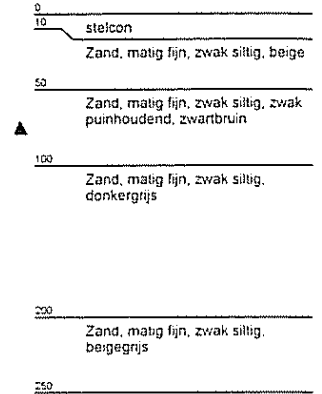
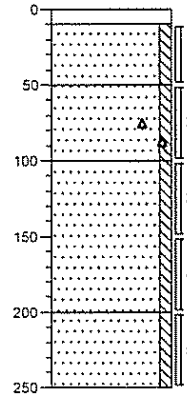

Bijlage 2: Boorstaten

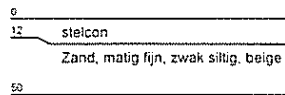
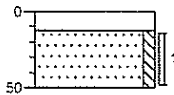
Boring: 20

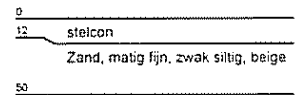
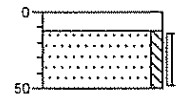
Boring: 21

Boring: 22

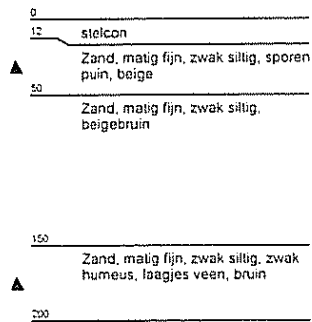
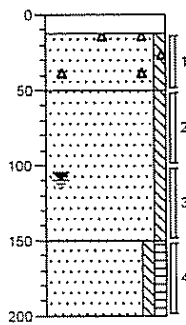

Boring: 23

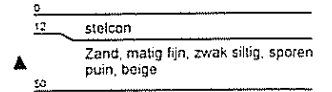
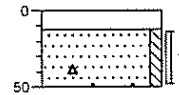

Bijlage 2: Boorstaten

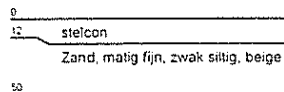
Boring: 24

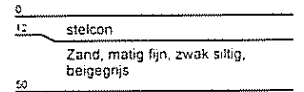
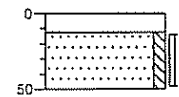
Boring: 25

Boring: 26

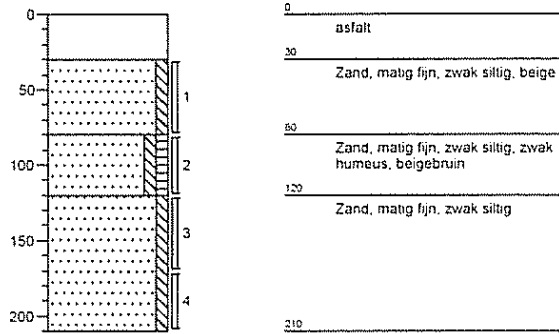

Boring: 27

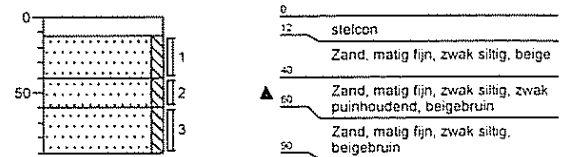

Bijlage 2: Boorstaten

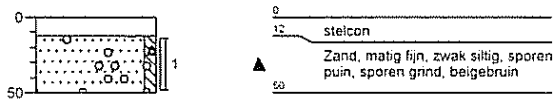
Boring: 28

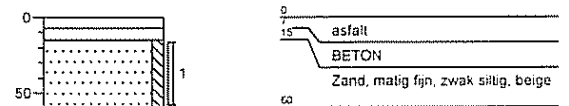
Boring: 29

Boring: 30

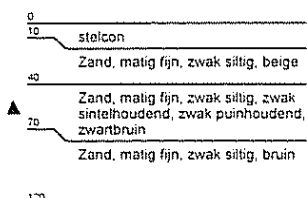
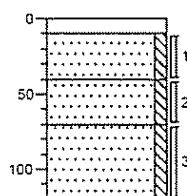

Boring: 31

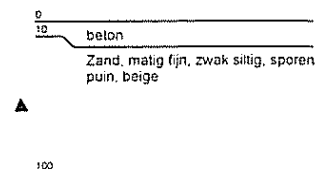
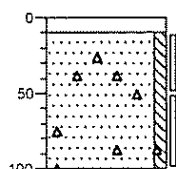

Bijlage 2: Boorstaten

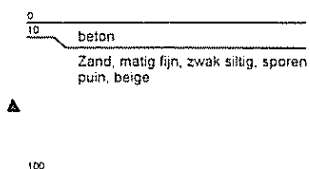
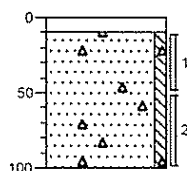
Boring: 34

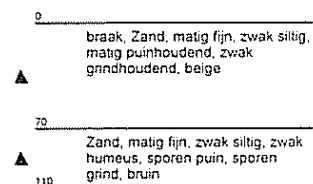
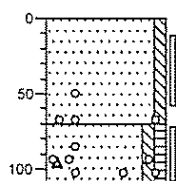
Boring: 101

Boring: 102

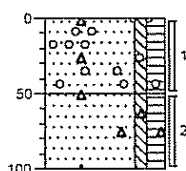

Boring: 103

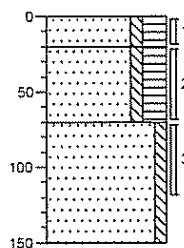
Bijlage 2: Boorstaten

Boring: 104

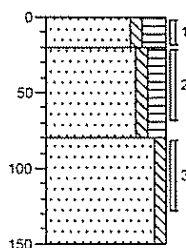
0
▲
braak, Zand, matig fijn, zwak siltig, matig humeus, matig grndhoudend, matig puinhoudend, beigebruin
50
▲
Zand, matig fijn, zwak siltig, matig humeus, sporen puin, beigebruin
100

Boring: 105

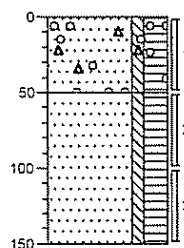
0
20
▲
tuin, Zand, matig fijn, zwak siltig, sterk humeus, bruin
70
Zand, matig fijn, zwak siltig, sterk humeus, zwak roesthoudend, beigebruin
Zand, matig fijn, zwak siltig, grijs
150

Boring: 106

0
10
tuin, Zand, matig fijn, zwak siltig, sterk humeus, bruin
▲
Zand, matig fijn, zwak siltig, matig humeus, zwak roesthoudend, lichtbruin
50
Zand, matig fijn, zwak siltig, lichtgrijs
150

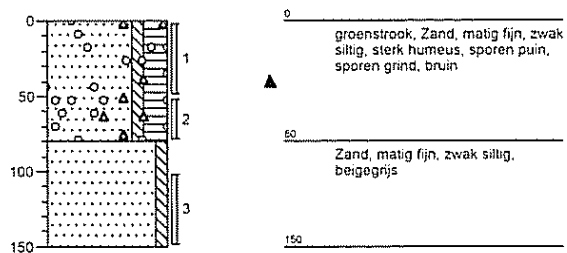
Boring: 107

0
▲
groenstrook, Zand, matig fijn, zwak siltig, sterk humeus, sporen grind, sporen puin, bruin
50
Zand, matig fijn, zwak siltig, sterk humeus, bruingrijs
150

Bijlage 2: Boorstaten

Boring: 108

Legenda (conform NEN 5104)

grind

	Grind, siltig
	Grind, zwak zandig
	Grind, matig zandig
	Grind, sterk zandig
	Grind, uiterst zandig

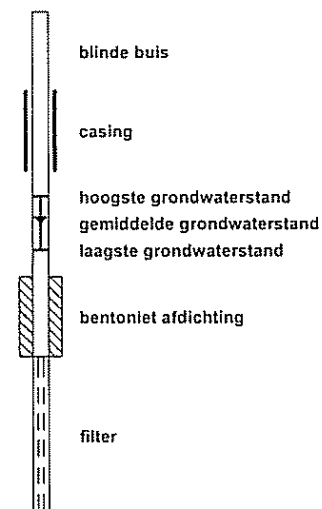
zand

	Zand, kleiïg
	Zand, zwak siltig
	Zand, matig siltig
	Zand, sterk siltig
	Zand, uiterst siltig

veen

	Veen, mineraalarm
	Veen, zwak kleiïg
	Veen, sterk kleiïg
	Veen, zwak zandig
	Veen, sterk zandig

peilbuis

klei

	Klei, zwak siltig
	Klei, matig siltig
	Klei, sterk siltig
	Klei, uiterst siltig
	Klei, zwak zandig
	Klei, matig zandig
	Klei, sterk zandig

leem

	Leem, zwak zandig
	Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

	zwak humeus
	matig humeus
	sterk humeus
	zwak grindig
	matig grindig
	sterk grindig

geur

	geen geur
	zwakke geur
	matige geur
	sterke geur
	uiterste geur

olie

	geen olie-water reactie
	zwakke olie-water reactie
	matige olie-water reactie
	sterke olie-water reactie
	uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

	> 0
	> 1
	> 10
	> 100
	> 1000
	> 10000

monsters

	geroerd monster
	ongeroid monster

overig

	bijzonder bestanddeel
	Gemiddeld hoogste grondwaterstand
	grondwaterstand
	Gemiddeld laagste grondwaterstand
	slib
	water

